

Juoksun juhlaa Kymenlaaksossa

Suomalainen juoksu-urheilu eli parasta aikaansa ennen toista maailmansotaa. Tukholman kisoista 1912 alkanut menestys jatkui vuoteen 1939. Suomalaiset menestyivät olympiakisoissa ja rikkoivat maailmanennätyksiä monen miehen voimin.

Toisen maailmansodan jälkeen kansainvälinen menestys alkoi hiipua, mutta 1940- ja 1950-luvuilla juoksuinnostus oli Suomessa valtava, jopa suurempi kuin ennen sotia. Pikkupoikina 1920- ja 1930-luvuilla juoksukipinän saaneet urheilijat olivat aikuisiässä ja heitä oli paljon.

Muutama luku kertoo suuntauksen. Keväällä 1945 erilaisiin maastujuoksupilviluuhin osallistui Suomessa yli 27 000 juoksijaa. Keväällä 1948 koko kansan propagandamaastoissa oli mukana yli 70 000 osanottajaa. Suomen urheiluliiton piirien mestaruuskisoissa keväällä 1949 lähtöviivalle asettui 2 233 juoksijaa, heistä suurin osa aikuisia.

Käsittämättömiä lukuja vuoden 2003 näkökulmasta katsottuna, mutta tuolloin urheilu oli merkittävässä tehtävässä kansakunnan ylösrakentamisessa raskaiden sotavuosien jälkeen. Miesten työpäivät olivat pitkiä ja töissä oltiin lauantaisinakin, mutta toki kaikille jäi myös vapaa-aikaa. Sitä ei ollut silloin täyttämässä televisio eivätkä kesämökit.

Suuri osa suomalaisista asui maaseudulla ja teki ruumiillista työtä. Koulumatkat tehtiin kävellen tai juosten, autokyytejä ei tunnettu. Nuoret tottuivat liikkumaan jalan. Lapsuuden leikeisäkin juostiin, juokseminen oli terveille nuorille helppoa.

Kymenlaaksossa kestävyysjuoksulla oli perinteitä. Ilmari Salminen, Arvo Askola ja Tauno Kurki olivat olleet 1930-luvulla maailman kärkinimiä, sotien jälkeen Viljo Heino, Helge Perälä, Väinö Koskela ja Salomon Kõnönen olivat maailmantilastojen kärkipäässä ja arvokilpailujen menestyjiä. Maakunnassa oli myös

paljon hiihtäjiä ja suunnistajia, sekä harrastajia että huipputekijöitä.

Piikin viesti alkoi Virolahdella

Virolahden Sampo on tunnettu juoksu- ja hiihtoseura eteläisessä Kymenlaaksossa, Suomen itärajalla. Se alkoi sotien jälkeen haastaa muita Kymenlaakson seuroja 25x1000 metrin viestinjuoksuun.

Sampo ei saanut kunnon vastusta Michikkälän Vilkkaasta, Vehkalahden Veikoista eikä Karhulan Katajaisista. Niinpä seura haastoi todelliseen titaanien otteluun ensin 1946 Helsingin Kisa-Veikot ja 1947 Tampereen Pyrinnön. Virolahdella oli vain noin 6 000 asukasta, mutta juoksijoiden taso ja kunto riittivät voittoon isojen kaupunkien suurseuroista.

Virolahdella juostiin piikin viestiä 1960-luvulle asti. Saksalainen Herbert Schade, Helsingin olympiakisojen 1952 pronssimitalimies 5 000 metrillä, kilpaili monena kesänä Suomessa. Hän oli pariinkin kertaa seuraamassa Virolahdella näitä massaviestejä ja jaksoi vielä muistelmissaan ihmetellä suomalaisten pikkupaikkakuntien valtavaa juoksuinnostusta.

Sippola oli sotien jälkeen 16 000 asukkaan kunta Kymijoen varrella. Joen toisella puolella oli 6 000 asukkaan Anjala. Molemmissa pitäjissä oli pitkät hiihdon ja yleisurheilun perinteet.

Sippolan kunnan urheilulautakunnan puheenjohtaja Anton Ukkola lausui kesällä 1947 syntysanat Anjalan ja Sippolan seurojen väliselle piikin viestille. Ukkola kirjoitti paikallisessa lehdesä, kuinka urheilutoiminta on ollut viime aikoina kuin "vanhan parsimista ja kertaamista". Jotakin olisi tehtävä.

"On järjestettävä vikapartiot toimimaan. Järjestettäisiin urheiluseuroille semmoinen sanottaisiinko kypsyys- ja kuntoisuuskoe, seurojen välinen 25x1000 metrin viesti. Puolestani menisin niin pitkälle, että tähän juoksuun osallistuminen huomioitaisiin vuosittain kunnallisia urheiluvastuksia ja niiden suuruutta määrättäessä. Ja kilpailuja seuraamaan saapuisi varmasti väkeä kuin Haminan markkinoille, ja siellä yhteisissä kisoissa lyötäisi veljen kättä liitoista ja poliittisista mielipiteistä huolimatta."

Antti O. Arponen

Juoksun juhlaa
Kymenlaaksossa

SVUL:n ja TUL:n miehet samalle viivalle

Poliittista vasemmistoa urheilupolitiikassa ja Inkeröisten Vihuria seuratasolla edustanut Ukkola halusi kiihdyttää urheiluharrastusta sotienjälkeisessä lamassa ja samalla unohtaa liittojen väliset riidat ainakin kerran vuodessa. Siihen aikaan SVUL:n ja TUL:n seuroilla oli visusti oma, erillinen kilpailutoimintansa.

Nimi piikin viestille tulee Suomen kielten tutkimuskeskuksen mukaan arkikielessä neljänneksestä eli vartista käytettävästä nimityksestä ”piikki”. Esimerkiksi moottoriurheilussa 125-kuutioisista pyöristä käytetään nimitystä ”sata ja piikki”.

Tutkimuksen mukaan pohjana on alkuaan saattanut olla Ruotsista Suomeen kulkeutunut termi. Kruunun kolikko ”spik” oli 25 äyriä. Suomessa 1940-luvulla 25 pennin kolikkoa nimitettiin myös ”piikiksi”.

Sippolan ensimmäinen piikin viesti järjestettiin 5. lokakuuta 1947. Lähtöviivalle asettuivat Inkeröisten Vihuri kolmella joukkueella, Inkeröisten Terho kahdella joukkueella, Sippolan Kunto kahdella joukkueella, Myllykosken Kilpa-Veikot kahdella joukkueella sekä Myllykosken Toverit, Anjalan Liitto, Enäjärven Urheilijat, Hirvelän Hirvet yhdellä joukkueella. Neljäntentoista joukkueena oli Liikkalan Vauhdin ja Sippolan Toiveen yhdistetty joukkue.

Inkeröisten kirkonmäellä oli 350 aikuista juoksijaa ja heille varamiehiä. Eikä siinä kaikki. Vihurin ja Terhon poikajoukkueet juoksivat lisäksi 50x500 metrin viestin.

Ennakkoveikkailua seurojen menestyksestä käytiin kentillä ja työpaikoilla, seurojen tilaisuuksissa ja paikallisen lehden palstoilla. Lehdessä oli jopa viime hetken harjoitusohjeita juoksijoille, olihan muutamiin joukkueisiin otettava mukaan miehiä harastelupohjaltakin.

Yleisöä oli yli 2 000. Viestin voitti Inkeröisten Vihuri ennen Myllykosken Kilpa-Veikkoja, jonka tunnetuin juoksija oli Heikki Hasu, seuraavan talven olympiavoittaja Sankt Moritzissa yhdistetyssä hiihdossa.

Viestiä päätettiin jatkaa. Yleisöä oli kerta toisensa jälkeen tuhannesta kahteen tuhanteen ja juoksijoita satoja. Kotiseutuhengen ilmentäjinä viestit olivat erinomaisia tapahtumia.

Pienet kyläseurat Saveron Viritys ja Kaipiaisten Kajastus saivat muutamana vuonna joukkueen kasaan, vaikka kylissä ei monta kymmentä miestä ollutkaan. Liikkalan Vauhdin joukkueessa

juoksi kolme Perälän veljestä Lauri, Leevi ja Veikko, joista jokainen oli TUL:n mestari hiihdossa.

Juoksijoita, hiihtäjiä, suunnistajia ja palloilijoita

Vuodesta 1949 Myllykosken Kilpa-Veikot hallitsi viestiä. Tehdas tuki paikkakunnan urheilua monipuolisesti ja seuralla oli käytettävissään juoksijoiden lisäksi, hiihtäjiä, suunnistajia ja palloilijoita. Seura sai 1950-luvun parhaina vuosina kokoon joukkueen, jossa huonoinkin juoksija viiletti "tonnin" reilusti alle kolmen minuutin. Tähän joukkoon kuului esimerkiksi painija Matti Poikala, joka myöhemmin lähti Ruotsiin ja kansalaisuuden vaihdettuaan oli mukana Ruotsin olympiajoukkueessa 1964 ja 1968.

Piikin viestissä nähtiin monia tunnettuja urheilijoita, kuten hiihtäjät Arvo Viitanen (MyKV), Lauri Bergqvist (InVi ja AnLi) ja Esko Tilli (AnLi) sekä maratoonari Arne Jung (HiHi).

MyKV:n mestaruussarjajoukkueen nuori pesäpalloilija Raulo Mäntynen oli voittamassa viestiä 17-vuotiaana. Hän siirtyi myöhemmin Helsinkiin ja valittiin vuoden lukkariksi 1958. Taidemaalarina hän on käyttänyt nimeä Tuomas Mäntynen ja on saanut professorin arvonimen. MyKV:n pesäpalloilijoita ja juoksijoita oli myös Timo Raussi, joka 1960-luvulla valmensi Kouvolan Pallonlyöjät kolmeen Suomen mestaruuteen.

Inkeröisten Vihurin joukkueessa juoksi ensimmäisen kerran 16-vuotiaana Tampellan Inkeröisten tehtaille putkiasentajaksi päässyt Olli Helminen. Hänestä tuli myöhemmin kansanedustaja, sosialidemokraattien eduskuntaryhmän puheenjohtaja ja Kansaneläkelaitoksen johtaja. Vihurin joukkueessa juoksi monta kertaa myös tunnettu trumpettisti Heikki Rosendahl, TUL:n poikien mestari pika-aidoissa.

Sippolan piikin viesti päättyi syksyyn 1958. Seuraavana vuonna Suomen urheiluliiton ja Työväen urheiluliiton yhteistoimintasopimus loppui ja SUL kielsi seurojaan ja urheilijoitaan osallistumasta kilpailuihin, joissa oli mukana TUL:n urheilijoita.

Sippolassa juostu viesti oli ensisijaisesti Sippolan omien seurojen kilpailu. Naapuripitäjän Anjalan Liitto oli kutsuttuna ulkopuolisena. Parhaimmillaan se pääsi toiseksi.

Antti O. Arponen

Juoksun juhlaa
Kymenlaaksossa

Anjala haastoi Elimäen

Vuonna 1948 Anjalan urheilulautakunta haastoi piikin viestiin naapuripitäjänsä Elimäen. Siitä alkoi kuntajoukkueiden kilpailu, joka kesti 50 vuotta. Anjala ja Elimäki juoksivat kuntaviestiä kahdestaan vuoteen 1968. Iitti tuli mukaan 1969 ja Valkeala 1970.

Pienet 6 000–12 000 asukkaan pitäjät keräsivät vuodesta toiseen melkoiset viestijoukkueet. Järjestelyvastuu vaihtui vuosittain ja juoksijoille tulivat tutuiksi sekä kuntien parhaat että syrjäisimmät kentät. Välillä juostiin osittain radalla ja osittain metsäpoluilla tai maantiellä. Pienimmillä kentillä juoksurata oli 250 metriä ja se aiheutti kierrosten laskijoille vipinää.

Kilpailun kiristyessä mukaan tuli myös taktiikka. Elimäki antoi Anjalalle hyvän vastuksen, mutta hävisi neljä ensimmäistä viestiä. Elimäen joukkueessa juossut Reino Mikkela muistelee, kuinka aluksi juoksujärjestys oli vähän miten sattui. Joukkue kerättiin linja-autolla kyliltä ja automatkalla Anjalaan yleensä vasta päätettiin esimerkiksi kuka aloittaa. ”Kukaan ei olisi mielellään juossut ensimmäistä osuutta ennen kuin minä lupasin hoitaa sen tehtävän”, Mikkela jatkaa.

”Elimäen urheilulautakunnan puheenjohtajan Erkki Vitikaisen kanssa pääitimme, että laitamme vähän kovempia nimiä suunnilleen viidennelle, kymmenennelle ja viidennelletoista osuudelle ja aivan parhaat tietyksi viimeisille ja ratkaiseville osuuksille.”

Mikkela muutti Inkeröisiin 1960 ja hänestä tuli merkittävä urheilujohtaja: SVUL:n liittohallituksen jäsen, SUL:n liittovaltuuston varapuheenjohtaja ja Kymen läänin urheilulautakunnan puheenjohtaja.

Vaikka viestissä oli 25 osuutta, se ratkesi usein viimeisellä osuudella, joskus vasta kirikilpailussa. Se oli tietysti yleisölle mieleen. Piikin viesti oli vuosikymmeniä yksi Kymenlaakson urheilun vuotuisia suurtapauksia.

Taustatyötä tehneet kuntien liikuntalautakunnat ja liikuntasihteerit osasivat kupletin juonen. Viestiä eivät suinkaan ratkaise joukkueen kymmenen parasta juoksijaa, jotka harjoittelevat ympäri vuoden. Ratkaisijoita ovat kymmenen hitainta, 2.55–3.10 osuudellaan viipyvää. Miten saada heidät harjoittelemaan enemmän ja parantamaan vauhtiaan?

Antti O. Arponen

Juoksun juhlaa
Kymenlaaksossa

Suomalaisen juoksun kansainvälinen menestys 1970-luvulla heijastui myös piikin viestiin, jonka kovimmat joukkueet ja parhaat osuusajat nähtiin sillä vuosikymmenellä.

Jokainen juoksija alle kolmen minuutin

Pieni 6 000 asukkaan Anjala pystyi keräämään joukkueita, joissa jokainen juoksi osuutensa alle kolmen minuutin. Urheilulautakunta järjesti kevästä lähtien karsintakilpailuja, joihin parhaina vuosina osallistui yli 50 juoksijaa.

Kolme minuuttia "tonnilla" oli viestin "haamuraja". Varsinaiset kilpajuoksijat pystyivät tietysti jopa 2.40:n alituksiin, mutta hiihtäjille, suunnistajille ja palloilijoille kolme minuuttia oli riittävän kova tavoite.

Tämän kirjoittaja juoksi viestin Anjalan joukkueessa ensimmäisen kerran 17-vuotiaana koulupoikana vuonna 1967. Päälajini oli jalkapallo, mutta palloiluharjoituksellakin pysyi noin kolmen minuutin vauhdissa. Juoksin viestin kolme kertaa, sillä aloitin 1969 opiskelun Helsingin yliopistossa ja synnyinseutu jäi vähitellen.

Lahjakkaimmat juoksijat pääsivät joukkueeseen jo 13–15-vuotiaana, ja sitkeimmät sinnittelivät mukana yli 40-vuotiaiksi. Viestin ikäveteraani oli Anjalan Tauno Raskinen, joka vuonna 1967 juoksi kolmen minuutin tuntumaan vielä 55-vuotiaana. Hän oli 28 vuotta aikaisemmin ollut valmennuksessa Helsingin olympiakisoihin 1940, mutta huippu-ura oli kariutunut pahaan haavoittumiseen sodassa.

Nopeimman osuusajan juoksi vuonna 1970 Elimäen Korialla Anjalan ankkuri Hannu Ojala: 2.27,7. Hän oli Suomen parhaita puolimailereita, edellisenä kesänä Kalevan kisoissa 800 metrillä neljäs. Hän muutti myöhemmin työn perässä Imatralle. Työ ja opiskelu vei monia anjalalaisia muille paikkakunnille, mutta urheiluseura Anjalan Liiton hyvä nuorisotyö kasvatti vuodesta toiseen uusia juoksijoita tilalle.

Anjala hallitsi viestiä monta vuotta, vaikka oli väkiluvultaan kunnista pienin. Vuonna 1973 tuli 25 juoksijan keskiarvoajaksi 2.48,5. Anjala ja Sippola yhdistyivät vuoden 1975 alussa Anjalan-koskeksi. Tuloksena oli yli 20 000 asukkaan kauppala ja vuodesta 1978 kaupunki.

Antti O. Arponen

Juoksun juhlaa
Kymenlaaksossa

Mielenkiinto hiipui 1980-luvulla

Piikin viestiä jatkettiin, mutta juoksijoiden ja yleisön kiinnostus alkoi vähitellen laantua. Yksi syy oli Anjalankosken ylivoimaisuus. Kun Anjalan juoksijat saivat avukseen Inkeröisten, Myllykosken ja Sippolan taajamien parhaat, he voittivat viestin kaksitoista kertaa peräkkäin vuosina 1975–1986. Kaupungin kakkosjoukkuekin oli kovatasoinen.

Anjalankoski juoksi vuonna 1980 viestin kaikkien aikojen nopeimman ajan. Juoksijoiden keskiaika oli 2.44,3, ja heikoinkin juoksi ajan 2.50,6.

Vuonna 1987 sääntöjä muutettiin niin, että Anjalankosken kaksi joukkuetta jaettiin entisen kuntarajan mukaan. Kymijoen länsipuolella (Anjalassa) asuvat kokosivat oman joukkueensa ja itäpuolella (Sippolassa) asuneet omansa. Näin viesti tasoittui ja Valkeala pinnisti pari kertaa voittajaksi. Se sai 1980-luvulla vahvistuksia Vekaranjärven varuskunnassa työskennelleistä hyvistä hiihtäjistä, ampumahiihtäjistä ja suunnistajista.

Juoksuharrastus väheni kuitenkin vuosi vuodelta, ja kunnille tuotti 1980-luvulla vaikeuksia saada 25 juoksijaa kokoon. Jokaisella kunnalla oli muutama hyvä juoksija, mutta ei enää sellaista tasoa kuin ennen. Yhä useammat juoksijat alkoivat viestissä viipyä osuudellaan reilusti yli kolme minuuttia.

Aikaisemmin radalle oli saatu useiden eri lajien edustajia, mutta sittemmin urheilun erikoistumisen negatiiviset puolet tulivat esiin. Myllykosken Pallon jalkapalloilijoita ei koskaan saatu Anjalankosken joukkueeseen, vaikka parhaat heistä olisivat varmasti pystyneet pinkaisemaan ”tonninsa” alle ”haamurajan”.

Myös median kiinnostus viestiin laimeni. Vielä 1970-luvulla maakunta- ja paikallislehdet tekivät viestistä ennakkojuttuja ja itse tapahtumasta laajan reportaasin. Vuosien mittaan jutut vähenivät ja lyhenivät.

Vuonna 1989 sääntöjä muutettiin niin, että juoksijoiden määrä oli edelleen 25, mutta heistä vain 13 oli yleisen sarjan juoksijoita. Loput osuudet jaettiin 12–18-vuotiaille pojille ja tytöille.

Kouvola tuli mukaan vuonna 1993 ja Kuusankoski seuraavana vuonna. Viesti ei kuitenkaan kiinnostanut enää niin kuin ennen. Aikuisjuoksijat alkoivat ikääntyä eikä kunnista tahtonut löytyä tyttöjä ja poikiakaan radalle. 1990-luvulla kilpaa juokseminen kiinnosti enää harvoja. Viestin alkuaikoihin verrattuna

muuta harrastuksia ja vapaa-ajan sisältöä oli tullut ratkaisevasti lisää. Nuoria tuli toki edelleen urheilun pariin, mutta urheilun sisällä tarjontaa oli enemmän kuin ennen, eikä kovin moni valinnut lajikseen juoksua tai hiihtoa.

Osanottajakuntien liikuntatoimet pitivät vuosittain kokouksia, mutta tilanteeseen ei löytynyt apua. Kesällä 1997 viesti päätettiin juosta viimeisen kerran. Niin saatiin 50 kertaa täyteen, eikä viestiä seuraavina vuosina enää yritetty herättää henkiin.

Piikin viestin historia heijastaa suomalaisten juoksuharrastuksen kehitystä. Innostus oli kova 1940- ja 1950-luvuilla. Selvää taantumaa koettiin 1960-luvulla, mutta Juha Väätäisen ja Lasse Virenin innoittamia juoksijoita löytyi huikeat määrät 1970-luvulla. Martti Vainion doping-käryn jälkeen 1984 kiinnostus juoksemiseen taas väheni ja lopulta sammui lähes kokonaan.

Pohjois-Kymenlaakson kuntaseitsikon liikuntatoimet julkaisivat keväällä 2003 teoksen "Juoksun juhlaa. Puoli vuosisataa Piikin viestiä 1947–1997."

Arkistot

Anjalan, Anjalankosken, Elimäen, Iitin, Sippolan ja Valkealan urheilu- ja liikuntalautakuntien arkistot 1947–1997.

Anjalankosken Sanomien (Kymen Keskilaakson) vuosikerrat 1947–1997.

Piikin viestin juoksijoiden ja jätjestäjien haastattelut vuosina 2001–2002.

Kirjallisuus

Antti O. Arponen: Anjalan Liitto 40-vuotias. 1972.

Matti Hannus: Kultaiset kentät. Suomen yleisurheilun vuosisata. 1999.

Reijo Häyrinen: Suomen yleisurheilun historia. 1987.

Heikki Klemola: Puoli vuosisataa Kymenlaakson urheilua. 1956.

Reino Mikkilä: Inkeröisten Terho 60-vuotias. 1974.

Urho Saariaho: Myllykosken Kilpa-Veikkojen 25-vuotistaipaleelta. 1954.

Herbert Schade: Als Leichtathlet in 5 Erdteilen. 1958.

Teuvo Terhemaa: Korian Ponsi, 60-vuotishistoria. 1966.

Suomen urheiluliiton vuosikirjat 1945–1997.

Antti O. Arponen

Juoksun juhlaa
Kymenlaaksossa